

Ukupno 70 odsto srpske proizvodnje električne energije dolazi iz crnog izvora, tj. Uglja. Aktuelne su izgradnje Kolubare B i Kostolca B3, pa najave obustave gradnje termoelektrana, štrajkovi rudara i prekorne poruke iz EPS-a zajedno s dugom istorijom ministarkinih eko obećanja.

Da li aktuelne okolnosti obećavaju?

„Za izradu plana rada termo-kapaciteta do 2050. godine biće formiran poseban savet pri Vladi, u kojem će pored predstavnika Ministarstva rudarstva i energetike biti i predstavnici Ministarstva finansija, Ministarstva zaštite životne sredine, EPS-a i Sindikata radnika EPS-a. Rok je određen kroz CPD (Large Combustion Plants Directive) ili Direktivu o velikim ložištima koja je stupila na snagu 1. januara 2018. i NERP ili Nacionalni plan za smanjenje emisija – prema NERP-u Srbija se obavezala da će do kraja 2027. dostići nivoe u okviru graničnih vrednosti koje je propisala EU.”

Takav odgovor je Istinomer dobio od Ministarstva rudarstva i energetike na pitanje koliko termoelektrana će biti ugašeno i u kojem roku. Daleko je pomenuta 2050, ali sada je već daleka i 2013. godina kada je ministarka Zorana Mihajlović najavljivala uklanjanje termo-kapaciteta do 2018. Nešto kasnije, iste te 2013. govorila je o 2027. godini kao krajnjem roku. Objašnjavajući pojam energetske tranzicije, Mihajlović je u aprilu u Skupštini Srbije izjavila da se u narednom periodu očekuje smanjenje električne i toplotne energije iz termo-kapaciteta i da se Srbija okreće „čistoj energiji“, dodajući da je velika šteta što Srbija već 10 godina gradi objekat kao što je Kostolac B3.

Usledio je štrajk rudara i poruka v.d. direktora EPS-a Milorada Grčić:

„Obustavljanje gradnje termoelektrane Kolubara B značilo bi gubitak nekoliko desetina hiljada radnih mesta i u Elektroprivredi Srbije i u pratećim kompanijama u našoj zemlji.”

„Bavim se energetikom toliko decenija i znam sindikat Elektroprivrede Srbije decenijama. Stalo mi je da znaju da za nas EPS nije na prodaju, nije ni preduzeće sa kojim se mi igramo”, odgovorila je Mihajlović. Neće biti gašenja termoelektrana, smirivala je situaciju ona.

Prazne priče

„To je 2013. godine bila samo prazna priča i zato mi sada imamo gubitak od minimum 5 godina. Krajnje je vreme da prestane da se govori da mi nemamo kapacitete i da nismo spremni za energetske tranziciju”, kaže Zvezdan Kalmar iz Centra za ekologiju i održivi razvoj – CEKOR.

Za njega su prazne priče to da ne možemo da ugasimo termoelektrane jer zavisimo od uglja.

„Mi imamo situaciju gde rudari izigravaju neki štrajk i pokušavaju da drže ucenjenu celu Srbiju. Što se mene tiče, neću da dozvolim da štrajkači odlučuju o dugoročnoj energetskejoj

politici na takav način”, nastavlja Kalmar.

Mirko Popović iz Regulatornog instituta za obnovljivu energiju i životnu sredinu – RERI za Istinomer objašnjava da ne postoji strateški ili planski dokument u kom se eksplicitno navodi da će Srbija da ugasi termoelektrane, već da će postojeće termoenergetske kapacitete da dovede na zadovoljavajući nivo emisija u skladu sa direktivom koja je prihvaćena kroz proces pristupanja Evropskoj uniji i kroz obaveze prema Energetskoj zajednici, a osnovni dokument je Nacionalni plan za smanjenje emisije. Način da se ugrade postrojenja za uklanjanje štetnih materija je jedan od načina propisan Direktivom o velikim ložištima, međutim, Popović kaže da se ta tehnologija primenjivala u Evropskoj uniji između 2001. i 2010. godine i da je Srbija za nju zakasnila.

„Filteri jesu efisikani, ali oni će biti ugrađeni na termoelektrane koje su stare 30 i više godina i prosto moraju da izlaze iz upotrebe. Moje je mišljenje da do 2050. godine u civilizovanom svetu neće biti termoelektrana, ali politika Vlade Srbije jeste da dokle god je moguće odloži to gašenje”, tvrdi Popović. „Mislim da su jedine zemlje članice Evropske unije koje nisu definisale datum kada će prestati da koriste struju iz termoelektrane: Poljska, Češka, Rumunija i Bugarska.”

Voda ili vetar i sunce?

Perspektivu naši sagovornici vide u paralelnom razvoju proizvodnje energije iz obnovljivih izvora.

Kalmar objašnjava da je moguće u narednih 10 godina izgraditi reverzibilnu hidrocentralu Đerdap 3 ili Bistricu, posle čega bi mogao da se pogasi značajan deo termocentrala. Po mišljenju Mirka Popovića, neophodno je da se razvijaju veliki projekti solarnih i vetroparkova. Ipak, rešenje nije samo u prelasku na obnovljive izvore u proizvodnji, već i u racionalnoj potrošnji.

„Srbija je zemlja koja ima neslavnu statistiku kada govorimo o energetskej efikasnosti, mi zaista trošimo 40 odsto više energije nego što troše naši prijatelji u Evropskoj uniji”, objašnjavala je ministarka Mihajlović.

„Mi moramo da se izborimo sa korupcijom i monopolima državnih preduzeća i da se prestane sa državnim subvencijama uglja. Onog trenutka kada bi ugalj izgubio državne subvencije, i skrivene i direktne, mi bismo pogasili sve termoelektrane”, veruje Mirko Popović.

Dok se ne izborimo, preostaje nam da pratimo izveštaje Agencije za zaštitu životne sredine. Oni sada govore da najveći procenat štetnih čestica potiče od termoelektrana, kao i da su zemlje s najvišim procentom smrtnih slučajeva izazvanog zagađenjem: Albanija, Bosna i

Hercegovina, Rumunija, Crna Gora i Srbija.

Izvor: istinomer.rs